

Казаков Максим Сергійович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Підготовку сучасного педагога професійного навчання доцільно вважати інтеграційним процесом, заснованим на взаємодії педагогічних і професійних якостей, характерних для конкретної спеціальності. Закладаючи теоретичні основи професійної освіти, становлення педагога, здатного забезпечити професійну освіту інтеграцією процесів здобуття освіти з продуктивною працею, професійної підготовки й виховання здобувачів освіти, не можна не брати до уваги специфічні особливості майбутньої діяльності педагога професійного навчання, зумовлені змістом його діяльності в сучасних соціально-економічних умовах та вимогами ринку праці.

Формуванню підприємницької компетентності майбутніх педагогів професійного навчання присвячені праці вчених, у яких розкрито: особливості застосування компетентнісного підходу в системі підготовки педагогів професійного навчання (Н. Бібік, В. Ковальчук, Г. Ігнатенко, В. Опанасенко, Т. Самусь, Б. Вовк та інші); окремі питання економічної освіти майбутніх педагогів (П. Бойчук, Г. Ковальчук, М. Ляшенко та інші); психологічні особливості підприємництва і підприємливості (В. Москаленко, О. Лавренко, Н. Дембицька, Т. Говорун та інші).

Аналіз останніх наукових праць показує, що в умовах модернізації вищої освіти, упровадження нових та удосконалення чинних освітньо-професійних програм підготовки майбутніх бакалаврів, процес міждисциплінарної інтеграції вимагає більш детального дидактичного опрацювання в межах питання формування підприємницької компетентності як складової професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Аналіз дисертаційних досліджень та науково-методичної літератури засвідчує, що формуванню знань та умінь підприємницького спрямування сприяють насамперед освітні компоненти економічного змісту: основи економічної теорії, основи підприємницької діяльності, економіка аграрних підприємств. У навчальних планах закладів вищої освіти, як правило, передбачено вивчення одного освітнього компонента загальноекономічного та одного професійно-економічного спрямування в межах відповідних циклів загальної та професійної підготовки в якості нормативних або вибіркових дисциплін, але є випадки, коли до навчальних планів включають тільки одну до варіативної частини. Зазначимо також, що серед освітніх компонентів, які передбачають формування окремих теоретичних та практичних складових

підприємницької компетентності, можна назвати психологію, основи правознавства, інформатику, соціологію, основи екології, етику й естетику, основи безпеки життєдіяльності та здоров'я людини, безпеку праці в аграрному виробництві, виробниче навчання, інноваційні технології в сільськогосподарському виробництві, менеджмент підприємств АПК, які можуть бути внесені як до нормативної, так і до вибіркової частин навчального плану. Наведені вище освітні компоненти забезпечують можливість формування певних теоретичних і практичних знань, умінь, навичок та особистісних якостей, характерних підприємницькій компетентності майбутнього педагога професійного навчання. З іншого боку, вивчення вибірових освітніх компонентів передбачає, що здобувач може недоодержати ці знання, уміння та навички [2, 3, 4, 5].

Результати узагальненого аналізу Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та ОПП ЗВО [3, 5], що забезпечують підготовку майбутніх педагогів професійного навчання, дає можливість зробити висновки про загальну зорієнтованість процесу професійної підготовки студентів на формування у них підприємницької компетентності та готовності формувати означену компетентність у здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, але спрямованість змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є недостатньою у контексті означеної проблеми.

Синтез традиційних методів навчання, що полягають у безпосередній передачі знань і формуванні вмій і навичок, з процесом оволодіння певними компетентностями сприяє реалізації дидактичних принципів активності, свідомості та самостійності, зв'язку навчання з життям, єдності освітньої, розвивальної та виховної функцій навчання. Орієнтація системи вищої освіти на формування компетентностей у майбутніх фахівців спрямована на ефективну взаємодію з ринком праці, підвищення конкурентоспроможності випускників ЗВО, оновлення змісту, форм, методів та створення відповідного освітнього середовища.

Специфіка цілей і завдань, що стоять перед педагогом професійного навчання обумовлює вимоги до рівня його професійної підготовки. Якщо ми зорієнтовані на реалізацію компетентнісного підходу в освіті, то характеристики майбутнього фахівця у жодному разі не можуть бути обмежені тільки професійно-педагогічними знаннями та вміннями. Оскільки навіть за умов наявності необхідної підготовки в освітній галузі «Професійна освіта», викладач не зможе підготувати здобувачів освіти до реальних соціально-економічних умов за відсутності особистісної системи мотиваційно-ціннісних орієнтирів, якостей та здатностей, що відповідають сучасним вимогам. Для ефективного здійснення функцій педагога професійного навчання майбутні випускники повинні володіти сукупністю загальних та фахових компетентностей, у тому числі й підприємницькою.

На нашу думку, наявність високого рівня сформованої підприємницької компетентності дозволяє особистості всебічно аналізувати

ринок з метою прийняття найбільш оптимального варіанту вирішення проблеми і забезпечення прибутку. Зважаючи на те, що сучасні економісти серед основних факторів виробництва також виділяють підприємницькі здібності, то їх важливість як економічного ресурсу тільки зростає.

Як показав аналіз нормативних та наукових джерел, у закладах вищої освіти є певна навчальна база для формування підприємницької компетентності, але спостерігається відсутність цілісної теоретико-практичної конструкції педагогічного впливу, спрямованого на формування всіх компонентів зазначеної компетентності.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г. В. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. (2017) Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчально-методичний посібник.. Суми, 112 с.

2. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. (2023) Міждисциплінарний підхід як основа компетентнісного підходу в закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 9(27). С. 337-347.

3. Опанасенко В.П., Ковальчук В.І., Ігнатенко Г.В., Самусь Т.В., Вовк Б.І., Маринченко Є.О. (2022) Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Глухів. 26 с.

4. Самусь Т. В. (2023) Формування екологічного світогляду майбутніх агроінженерів у процесі фахової підготовки на засадах інтегрованого підходу. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2023. № 10(16). С. 794-806.

5. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» (затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460). Дата оновлення: 07.02.2024. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/015-Profosvita-bakalavr.pdf>.